

УДК 37.04:51

DOI 10.31651/2524-2660-2018-12-80-88

НАЗАРЕНКО Галина Анатоліївна

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, проректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлено результати здійсненого дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти. Досліджено погляди сучасних учених стосовно змісту і структури поняття «професійна компетентність педагога». Представлено професійно значущі цифрові ресурси та віртуальні педагогічні спільноти Черкаського освітянського порталу, які надають можливість для ефективного професійного самопізнання, саморозвитку та самореалізації вихователів закладів дошкільної освіти на основі задоволення їхніх освітніх потреб засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

***Ключові слова:** вихователь; заклад дошкільної освіти; професійна компетентність; інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), професійне самопізнання; професійний саморозвиток; професійна самореалізація.*

Постановка проблеми. Модернізація української системи освіти висуває нові вимоги до професійної компетентності педагогічних працівників як необхідної умови підвищення якості освітнього процесу. Концепція Нової української школи спрямовує зусилля педагогічних працівників України на побудову особистісно орієнтованої моделі освіти, у відповідності до якої максимально враховуються здібності, потреби та інтереси кожної особистості. Перед педагогами ставиться завдання компетентного розв'язання професійних завдань, що виникають у реальних ситуаціях освітнього процесу, на основі ефективного використання фахових знань, особистого досвіду педагогічної взаємодії, професійно значущих цінностей і якостей [1].

Це положення у повній мірі стосується і дошкільної освіти: необхідність забезпечення високої якості навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку детермінує постійний розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, які повинні досконало знати сутність фахової педагогічної діяльності, розуміти складні зв'язки та відносини, що існують у ній, сучасні технології досягнення мети дошкільної освіти.

Особливого значення у процесі розвитку професійної компетентності вихователів набувають інформаційно-комунікаційні технології. Використання віртуальних соціальних сервісів нині стало цілком природною, звичною і поширеною щоденною діяльністю переважної кількості педагогів. Функціонування в Інтернет-просторі професійно значущих цифрових ресурсів, віртуальних педагогічних спільнот дедалі у більшій мірі надає можливість для ефективного професійного саморозвитку та самореалізації на основі задоволення власних освітніх потреб. Цей факт актуалізує необхідність дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Наразі у працях вітчизняних та зарубіжних учених висвітлено теоретичні засади систем відкритої освіти [2; 3], особливості використання сучасних інформаційно-комунікаційних, у тому числі – хмарних технологій в освітньому процесі [4; 5], розроблено практичні основи дистанційної освіти, зокрема методика проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів та технології розроблення дистанційних курсів у віртуальному навчальному середовищі [6; 7], досліджено перспективи організації мобільного навчання на основі використання мобільних пристроїв, мобільних навчальних програм, безпроводного доступу [8], здійснено аналіз потенціалу сучасних програмних платформ для створення інституційних депозитаріїв [9].

У контексті досліджуваної проблеми особливо значущою є наукова праця М. Кириченка, В. Олійника, О. Отич, які здійснили SWOT-аналіз розвитку системи післядипломної педагогічної освіти в умовах інтеграції в європейський інформаційний освітній простір, а також окреслили перспективи інформатизації вітчизняної післядипломної освіти та перетворення її на відкриту систему. Цілком погоджуємось із висновками названих учених про те, що ефективна організація післядипломної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій має забезпечувати варіативність, гнучкість, здатність створювати оптимальні умови для індивідуалізації освітнього процесу на засадах поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти [10, с. 33-36].

Слід зауважити, що у наукових дослідженнях останніх років здійснено аналіз стратегії європейської політики щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні якості роботи вчителя, подано характеристику освітніх професійних спільнот та мереж, електронних ресурсів і платформ, що призначені для підготовки та підвищення кваліфікації вчителів у країнах Європи, зокрема – у Великій Британії, Латвії, Литві, Естонії, Норвегії, Нідерландах, Словенії [11], розглянуто проблему використання ресурсів електронних бібліотек як необхідного інструменту для осучаснення змісту і технологій професійної підготовки педагогів [12], презентується досвід створення модульної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що забезпечує якісне опанування сучасних ІКТ і педагогічних технологій для подальшого їх застосування у наданні освітніх послуг, розробці якісного цифрового контенту як інструменту суттєвого підвищення якості освітнього процесу [13].

За нашими переконаннями, системне й комплексне використання названих вище потенційних можливостей ІКТ сприятиме більш ефективному професійному саморозвитку педагогічних працівників, зокрема – вихователів закладів дошкільної освіти. Здійснений нами аналіз наукових праць Г. Беленької [14], В. Горленко [15], Н. Мельник [16], Х. Шапаренко [17] та інших учених у галузі дошкільної освіти дає змогу констатувати увагу дослідників до окремих аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності закладів дошкільної освіти. Утім проблема використання потенціалу сучасних ІКТ у післядипломному професійному розвитку вихователів закладів дошкільної освіти доки що не знайшла належного відображення в роботах вітчизняних учених.

З огляду на зазначене, метою статті є висвітлення результатів дослідження потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, які забезпечуватимуть можливості для професійного самопізнання, саморозвитку та самореалізації на основі індивідуалізації формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. Звернення до наукових праць сучасних вчених у галузі дошкільної педагогіки, по-перше, уможливило узагальнення теоретичних знань стосовно сутності та структури поняття «професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», а по-друге, дозволило визначити пріоритетні аспекти професійного розвитку вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у системі післядипломної освіти.

Було з'ясовано, що термін «професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти» трактується вченими як:

- розуміння методології дошкільної педагогіки та її зв'язку з іншими галузями наук, фахові знання з теорії та методики дошкільної освіти; бачення перспективи, новітніх технологій і методів, уміння прогнозувати, застосовувати різні методи самоконтролю й самопізнання, методи наукових досліджень з метою отримання реальних знань про себе і свою професійну діяльність, прагнення до самовдосконалення, бажання підвищити свій фаховий і професійний рівень (Мельник Н., [16]);

- здатність ефективно проектувати і здійснювати професійну діяльність на основі фахових знань, умінь і досвіду, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей (Беленька Г., [14]);

- розуміння суті завдань дошкільної педагогіки; знання перспективного та інноваційного досвіду у сфері дошкільної освіти та активне його впровадження; уміння обирати засоби, адекватні конкретним обставинам фахової діяльності; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність здійснювати самооцінку професійної діяльності та рівня власної професійної компетентності; готовність до професійного розвитку та саморозвитку (Шапаренко Х., [17]).

За результатами дослідження практики організації післядипломної педагогічної освіти було з'ясовано, що в рамках науково-пошукового проекту «Вимоги до професійної діяльності

педагогічних працівників», що за організаційно-фінансового сприяння Світового банку та МОН України протягом 2009-2010 років, який здійснювався науково- педагогічними працівниками Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників у співпраці з науковцями Миколаївської, Донецької та Харківської областей, було розроблено та розміщено на Черкаському освітянському порталі (<http://oipopsp.ed-sp.net/node/600>) «Професійно-кваліфікаційну характеристику вихователя дошкільного навчального закладу на основі компетентнісного підходу».

Аналіз означеної професійно-кваліфікаційної характеристики дає підстави для висновку про те, що професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти структурно складається із трьох основних блоків компетентностей: *базових (педагогічних), загальнофахових та спеціальнофахових компетентностей*.

Своєю чергою, компонентами *базової (професійної) компетентності* вихователя закладу дошкільної освіти визначено: *здатність до реалізації функцій професійно- педагогічної діяльності* (готовність застосовувати засоби, прийоми, технології щодо мотивації та стимулювання суб'єктів дошкільної освіти; спроможність визначати стратегічні, тактичні, оперативні цілі дошкільної освіти, планувати процеси для досягнення бажаних результатів, добирати доцільні методи, форми, засоби педагогічної діяльності; спроможність конструювати педагогічні заходи, розробляти методичне забезпечення педагогічного процесу, здійснювати пошукову роботу, аналіз та узагальнення власного педагогічного досвіду; здатність оцінювати результати, засоби їх досягнення та визначати шляхи покращення якості дошкільної освіти), а також *соціальна* (здатність до життєдіяльності в суспільстві; взаємодії та праці в команді), *загальнокультурна* (здатність до розвитку культури особистості і суспільства в різних аспектах), *здоров'язбережувальна* (збереження фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я всіх учасників педагогічного процесу; застосування навичок здорового способу життя, гармонізації режиму праці та відпочинку; запобігання та попередження професійного стресу та вигорання), *громадянська* (активність у сфері суспільно-політичного життя в Україні, здатність до захисту прав і свобод учасників педагогічного процесу, виконання громадянських обов'язків) та *інформаційна* (здатність до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності та повсякденному житті, раціональне використання ІКТ при розв'язуванні завдань дошкільної освіти, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням та обміном; здійснювати власний професійний розвиток за допомогою засобів ІКТ) *компетентності*.

Другий блок професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти представлений *загальнофаховими компетентностями*, компонентами яких є методологічні, фахово-теоретичні, нормативно-правові, загально-методичні та загально-технологічні *знання*; *методичні* (володіння різними методами, прийомами, методиками дошкільної педагогіки та вміння застосовувати їх у педагогічній практиці) та *технологічні* (здатність використовувати сучасні технології педагогічної діяльності та сучасні технічні засоби) *вміння*, а також *соціально-особистісні якості* (здатність до професійно- педагогічного співробітництва, прояв громадянських, моральних та професійних якостей). Третій блок професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти – «*Спеціально-фахові компетентності*» – вимагає наявності трьох аспектів *фахових знань*: *спеціально-теоретичних* (знання положень державного стандарту дошкільної освіти «Базовий компонент дошкільної освіти», вимог Базової програми розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі»; інструкцій з організації охорони життя і здоров'я дітей, техніки безпеки та життєдіяльності; сучасних досягнень педагогічної та психологічної науки і практики з дошкільного виховання), *спеціально-методичних* (знання методики дошкільної освіти, відомості про анатомію та фізіологію дітей, основи долікарської допомоги; елементарні основи дефектології та логопедії; знання критеріїв і показників розвитку дітей дошкільного віку; усвідомлення правил охорони життя та здоров'я дітей), *спеціально-технологічних* (знання про особливості застосування технологій розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку; сутність інноваційних технологій психолого-педагогічного проектування, психологічного супроводження процесу дошкільної освіти). Крім цього, вимогами спеціально-фахового блоку компетентностей вихователя є наявність *спеціально-методичних та спеціально-технологічних умінь* (вміння планувати, організувати і здійснювати освітню та оздоровчу роботу задля забезпечення відповідного соціального, духовно-морального, фізичного і психічного розвитку на основі вивчення особливостей, інтересів та здібностей дітей; здійснювати діагностику

розвитку вихованця закладу дошкільної освіти; прогнозувати результати та здійснювати самоаналіз власної педагогічної діяльності; здатність використовувати сучасні технології дошкільної освіти та сучасні технічні засоби), спроможність реалізовувати *проектувальну та організаційну функції* стосовно дошкільної освіти, а також прояв *особистісно- педагогічних якостей* (гуманності, доброти, чуйності, справедливості, чесності, щирості, активності, цілеспрямованості, наполегливості, працелюбності, ініціативності, комунікабельності, самостійності, здатності до рефлексії, вимогливості, тактовності, емоційної стабільності та інших).

Враховання результатів теоретичного пошуку утвердило нас у розумінні *принципових вимог* до відбору інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових ресурсів для розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, а саме:

- доцільне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для сприяння *самодіагностиці рівня професійної компетентності* вихователів закладів дошкільної освіти, їхньому професійно-особистісному самопізнанню;

- забезпечення професійного *саморозвитку* вихователів закладів дошкільної освіти *на основі оптимального поєднання формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти* вихователів засобами ІКТ;

- розроблення професійно значущих цифрових ресурсів, налагодження функціонування віртуальних педагогічних спільнот для представлення результатів *професійної самореалізації* вихователів закладів дошкільної освіти.

Для задоволення освітніх потреб педагогічних кадрів у власному професійному розвитку створений Черкаський освітянський портал (<http://oipop.ed-sp.net/>) – сайт Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради». Розглянемо потенційні можливості названого сайту для професійного розвитку вихователів закладів дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Так, *самодіагностику* рівня своєї професійної компетентності вихователі мають змогу зробити завдяки використанню представленої вище «Професійно-кваліфікаційної характеристики вихователя дошкільного навчального закладу на основі компетентнісного підходу», розміщеної на Черкаському освітянському порталі. На основі професійного самоаналізу вихователі можуть зробити висновок про рівень власного професійного розвитку за кожним із показників базових (педагогічних), загальнофахових та спеціальнофахових компетентностей, які у своїй сукупності складають професійну компетентність. Крім цього, участь у роботі дистанційного Навчально-практичного центру самопізнання та особистісно-професійного самовдосконалення надає можливість вихователям закладів дошкільної освіти опанувати теоретичні основи педагогічної системи самопізнання, а також методіку особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання.

Саморозвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти забезпечується на основі оптимального поєднання формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Так, один із сайтів Черкаського освітянського порталу забезпечує організацію *дистанційних курсів підвищення кваліфікації* вихователів закладів дошкільної освіти. Цей вид формальної післядипломної освіти забезпечує набуття вихователями нових компетентностей у межах професійної діяльності у галузі дошкільної освіти. Особлива увага приділяється оновленню змісту неперервного підвищення кваліфікації вихователів у відповідності до вимог суспільства до якості дошкільної освіти, з урахуванням новітніх досягнень світової та вітчизняної науки, а також освітніх потреб слухачів курсів.

Практико спрямовані програми курсів підвищення кваліфікації забезпечують набуття вихователями компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації), педагогіки та психології, необхідних для:

- здійснення якісного процесу навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами;

- запровадження принципу дитиноцентризму та педагогіки партнерства;

- моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду організації дошкільної освіти, проведення освітніх вимірювань;

- застосування освітніх технологій і методів дошкільної освіти, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

З метою розвитку соціально-психологічної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти на Черкаському освітянському порталі організуються семінари-практикуми в режимі *on-line* «Саморегламентування поведінки і життєдіяльності», «Критичне й інноваційне мислення», «Досконалість міжособистісного спілкування»; «Розвиток інтраперсональних навичок». Це надає вихователям можливість краще усвідомити проблеми власного професійного розвитку, профілактики та подолання психологічних бар'єрів, проектування альтернативного сценарію свого професійного життя. Крім цього, у рамках дистанційних курсів підвищення кваліфікації слухачам пропонується опанувати «Технологію створення індивідуальної карти професійно-особистісного розвитку».

Результати дослідження дають змогу констатувати наявність на Черкаському освітянському порталі потужної системи неформальної післядипломної освіти, яка забезпечує професійний розвиток вихователів закладів дошкільної освіти на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Зокрема, активно функціонує *Віртуальна академія методичної освіти* як регіональна мережева система неперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, складовою якої є сайт «*Інтернет-школа професійної майстерності*», яка пропонує вихователям закладів дошкільної освіти опанувати дистанційні курси з актуальних проблем дошкільної освіти:

«Розвиток життєвої компетентності особистості дошкільника», «Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку», «Психологічні засади диференційного підходу у педагогічній взаємодії», «Основи професійно-творчої самореалізації вихователя закладу дошкільної освіти», «Психологічна допомога дітям дошкільного віку з кризових сімей», «Інноваційні методики діагностичної роботи з сім'єю», «Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами» та інші. Отже, вихователі мають можливість на вибір (відповідно до своїх фахових уподобань та рівня професійної компетентності) у дистанційному режимі опанувати сертифіковані вченою радою інституту спеціальні курси та отримати відповідний документ (сертифікат) про додаткову спеціалізацію.

Вихователі закладів дошкільної освіти, які лише розпочали свою професійну діяльність, мають змогу взяти участь у роботі «*Віртуальної школи професійного становлення молодого педагога*», структурними компонентами якої є Інтернет-скринька корисної інформації, дистанційний консультативний пункт з різних питань освітньої діяльності, віртуальний майстер-клас, експрес-опитування з різних проблем педагогічної діяльності педагогів-початківців; Інтернет-заходи в режимі он-лайн для молодих педагогів; дискусійний форум та інші.

З метою здійснення різних форм дистанційної *психологічної освіти* вихователів закладів дошкільної освіти на сайті «*Інтернет-школа психологічної грамотності*» пропонується опанувати дистанційний спеціальний курс «Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку: вікові кризи, основні новоутворення, провідні типи діяльності» та практикум «Розвиток емоційно-вольової саморегуляції учасників освітнього процесу», а також скористатись матеріалами для психологічного супроводу батьків дошкільників, зокрема відео-роліками для використання педагогами на батьківських зборах. Ці відео-роліки спрямовані на просвіту дорослих (батьків, найближчого соціального оточення дітей) щодо впливу на розвиток особистості дитини таких вагомих факторів, як психологічна атмосфера в сім'ї (взаємодії батьків один з одним, особливостей спілкування з дитиною), особистості самих батьків як прикладу для наслідування (особливості поведінки, висловлювань), засоби масової інформації та Інтернет-простір.

Ще один сайт Черкаського освітянського порталу – «*Інтернет-школа гуманної педагогіки*» – надає можливість вихователям опанувати педагогіку партнерства та техніки гуманно-особистісного підходу в освітній діяльності.

Значущий вплив на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти здійснює їхня участь у навчальних тренінгах, семінарах-практикумах, вебінарах, майстер-класах, науково-методичних, методичних студіях та інших дистанційних формах підвищення кваліфікації у міжкурсовий період. Так, затребуваними для вихователів стали *вебінари в режимі он-лайн* з актуальних проблем освітньої діяльності: «Нова українська школа у реаліях інформаційного суспільства», «Використання можливостей мережевих аудіовізуальних сервісів у дистанційному навчанні», «Організація продуктивної діяльності дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї», «Кращі практики використання інтерактивних вправ в освітній діяльності» та інші.

Аналіз контенту Черкаського освітянського порталу засвідчив його значний потенціал для

організації інформальної освіти (самоосвіти), яка передбачає самоорганізоване здобуття вихователями закладів дошкільної освіти певних компетентностей. На порталі створено таке середовище, яке, по-перше, активізує самоосвітню діяльність вихователів, а по-друге, надає можливість для презентації педагогами результатів *професійної самореалізації*.

Так, допомогою вихователям у самостійному підвищенні кваліфікації є розділ сайту *«Науково-методичне забезпечення закладів освіти»*, де зібрані актуальні нормативні документи, нові науково-методичні та інформаційні матеріали. Повнотекстовий файловий архів розділу налічує 1877 цифрових ресурсів. Для вихователів закладів дошкільної освіти пропонуються Типові освітні програми для дітей дошкільного віку, Програми ранньої допомоги дітям з особливими освітніми потребами, методичні рекомендації, методичні комплекси, методичні посібники, збірки розробок занять, свят, розваг, тематичних тижнів, проектів для роботи з дошкільниками та їхніми батьками, а також інші методичні матеріали.

Можемо констатувати, що стимулом для саморозвитку педагогічними працівниками власної професійної компетентності є розділ Черкаського освітянського порталу *«Колекція цифрових ресурсів»*, який максимально повно забезпечує педагогів необхідними для якісного освітнього процесу додатковими ресурсами – наочними, дидактичними, інтерактивними засобами та інформаційними матеріалами з кожної галузі освіти. До колекції входять статичні, динамічні й інтерактивні цифрові ресурси, а саме: навчально-методичні, художні і наукові тексти; електронні посібники; педагогічні програмні засоби; мультимедійні презентації; мультимедійні, інтерактивні ігри та конкурси; аудіо та відео-файли; графічні зображення, фото, таблиці, графіки; дидактичні матеріали; цікаві фрагменти занять; мультимедійні проекти; авторські відеофільми; відео майстер-класи; цифрові копії художніх і науково-популярних фільмів та мультфільмів; словники, довідникова література тощо. Наголосимо, що всі цифрові ресурси колекції знаходяться у вільному доступі для кожного користувача України та світу. На сьогодні для дошкільної освіти файловий архів колекції налічує понад 900 цифрових ресурсів.

Для презентації результатів професійної самореалізації створений *Віртуальний педагогічний клуб «Дивограй дошкільної педагогіки»*, який надає можливість вихователям закладів дошкільної освіти презентувати власний досвід професійної діяльності шляхом участі в Інтернет-конференціях, вебінарах, а також розміщення відео-матеріалів, які демонструють певні професійні досягнення у галузі дошкільної освіти.

Крім цього, власні творчі напрацювання та інноваційні здобутки найбільш компетентні вихователі закладів дошкільної освіти мають змогу розмістити на таких сайтах Черкаського освітянського порталу, як *«Творчі майстерні освітян Черкащини»* та *«Педагогічна скарбничка освітян Черкащини»*.

До послуг вихователів закладів дошкільної освіти, які здійснюють самоосвітню діяльність – сайт *«Електронна бібліотека методичної літератури»*, який містить розроблені науково-методичними працівниками інституту повнотекстові видання та статті науково-методичного спрямування. Слід наголосити, що електронна бібліотека методичної літератури є відкритою бібліотекою і передбачає безкоштовний доступ читачів до науково-методичних видань з правом читати, завантажувати, копіювати, проводити пошук, посилатися на повнотекстові статті, тобто використовувати електронні видання із дотриманням авторських прав для власного професійного саморозвитку.

Висновки. Результати здійсненого дослідження підтвердили значний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. Зокрема, доведено, що оптимальне поєднання формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти створює умови для забезпечення вільного вибору вихователями власної траєкторії участі у різних формах професійного розвитку на основі використання технологій дистанційної освіти, у спільній професійній взаємодії та спілкуванні засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Отже, у повній мірі задовольняються освітні потреби вихователів закладів дошкільної освіти у їхньому професійному розвитку і, як наслідок, - потреби держави у кваліфікованих педагогах, здатних надавати якісну освіту та розбудовувати Нову українську школу.

Подальші дослідження вважаємо доцільним спрямувати на розроблення контенту Черкаського освітянського порталу, який би надавав можливість для спільної проектної діяльності вихователів з актуальних питань дошкільної освіти на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також із пошуком шляхів більш широкого використання хмарних

технологій як інструменту підвищення ефективності професійного розвитку вихователів закладів дошкільної освіти.

Список використаної літератури та джерел:

- 1 Колегія МОН України (2016, жовтень 27). Концепція «Нова українська школа». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
- 2 Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : Монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.
- 3 Mahony S. Teaching Skills or Teaching Methodology? S. Mahony, E. Pierazzo // *Digital Humanities Pedagogy: Practices, Principles and Politics* / Brett D. Hirsch, ed. – Cambridge: UK, Open Book Publishers, 2012.
- 4 Alemu B., «Integrating ICT into teaching-learning practices: Promise, challenges and future directions of higher educational institutes», *Universal Journal of Educational Research*, no. 3(3), pp. 170–189, 2015.
- 5 Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсінг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ / В. Ю. Биков // *Інформаційні технології в освіті* : Зб. наук. праць. – Вип. 10. – Херсон : ХДУ, 2011. – С.8–23.
- 6 Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. & Zvacek, S. (2003). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education*, (2nd Ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- 7 Биков В., Кухаренко В. Технології розробки дистанційного курсу: навчальний посібник. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.
- 8 Ткачук Н. Особливості впровадження мобільного навчання: перспективи, переваги та недоліки [Електронний ресурс] / Н. Ткачук // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2018. – № 2(64). – С. 13-22. – Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1948/1320>.
- 9 Спирін О. М. Аналіз програмних платформ для створення інституційних репозитаріїв [Електронний ресурс] / О. М. Спирін, О. Р. Олексюк // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2013. – № 2(34). – С. 101–115. – Доступно: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/821/604>.
- 10 Кириченко М., Отич О., Олійник В. Проблеми і перспективи розвитку післядипломної освіти в інформаційному суспільстві. [Електронний ресурс] / М. Кириченко, О. Отич, В. Олійник // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2018. – № 3(65). – С. 25-36. – Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2380/1358>
- 11 Гриценчук О. Європейський досвід розвитку цифрової компетентності вчителя в контексті сучасних освітніх реформ [Електронний ресурс] / О. Гриценчук // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2018. – № 3(65). – С. 316-336. – Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2387/1359>
- 12 Кучерук О., Караман С., Караман О. Науково-освітні електронні бібліотеки у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників [Електронний ресурс] / О. Кучерук, С. Караман, О. Караман // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2018. – № 3(65). – С. 152-165. – Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2403/1360>
- 13 Морзе Н., Буйницька О., Кочарян А., «ІК-компетентність викладачів та студентів як шлях до формування інформаційно-освітнього середовища університету», *Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри*, Київ, Україна: Київський ун-т ім. Б.Грінченка, с. 151-196, 2015.
- 14 Беленька Г. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : [моногр.] / Г. Беленька. – Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 332с.
- 15 Горленко В. Інформаційно-комунікаційна компетентність вихователя дошкільного навчального закладу: поняття та структура / В. Горленко // *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Педагогічні науки*. – 2016. – № 135. – С.157
- 16 Мельник Н. Професійна підготовка вихователів дошкільних навчальних закладів у контексті компетентнісної парадигми вітчизняної освіти: проблема визначення структури професійної компетентності // *Педагогічні науки : збірник наукових праць*. – Випуск LXXIII. Том 1, 2016. – С.107-115
- 17 Шапаренко Х. Сутність професійної компетентності вихователів ДНЗ // *Наукові записки*

кафедри педагогіки. – Випуск XXXVII, 2014. – С.357-365.

References:

1. Kolehiiia MON Ukrainy (2016, zhovten 27). *Conception "New Ukrainian school"*. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (in Ukrainian).
2. Bykov, V. (2009). *Organizational System Models of Open Education* (Monograph). K. : Atika. (in Ukrainian).
3. Mahony S. Teaching Skills or Teaching Methodology? S. Mahony, E. Pierazzo // *Digital Humanities Pedagogy: Practices, Principles and Politics* / Brett D. Hirsch, ed. – Cambridge: UK, Open Book Publishers, 2012. (in English).
4. Alemu B., -Integrating ICT into teaching-learning practices: Promise, challenges and future directions of higher educational institutes, *Universal Journal of Educational Research*, no. 3(3), pp. 170–189, 2015. (in English)
5. Bykov, V. (2011). Cloud computing technologies, ICT outsourcing and new functions of ICT departments of educational and scientific institutions. In V. Bykov. *Information Technologies in Education: Collection of Scientific Papers* (pp. 8-23). Kherson: Kherson State University. (in Ukrainian).
6. Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. & Zvacek, S. (2003). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education*, (2nd Ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall. (in English).
7. Bykov, V., & Kuhkarenko, V. (2008). *Technology for developing a distance course: tutorial*. K. : Міленіум. (in Ukrainian).
8. Tkachuk, H. (2018). Features of the introduction of mobile learning: prospects, advantages and disadvantages. *Information technologies and teaching aids*, v.64, 2, 13-22. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1948/1320>. (in Ukrainian).
9. Spirin O. Analysis software platform for the creation of institutional repositories [online] / O. M. Spirin, O. R. Oleksjuk // *Information technology and learning tools*. – 2013. – # 2(34). – С. 101–115. – Available from: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/821/604>. (in Ukrainian)
10. Kyrychenko, M., Otych, O., & Oliynyk, V. (2018). Problems and prospects of postgraduate education development in the information society. *Information technologies and teaching aids*, v. 65, 3, 25-36. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2380/1358>. (in Ukrainian).
11. Hrytsenchuk, O., Ivaniuk, I., Kravchyna, O., Malytska, I., Ovcharuk, O., & Soroko, N. (2018, July). European experience of developing a teacher's digital competence in the context of modern educational reforms. *Information technologies and teaching aids*, v. 65, 3, 316-336. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2387/1359>. (in Ukrainian).
12. Kucheruk, O., Karaman, S., Karaman, O. (2018, July). Scientific and educational digital libraries in the professional training of future language and literature teachers. *Information technologies and teaching aids*, v. 65, 3, 152-165. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2403/1360>.
13. Morze, N., Buinytska, O. (2017, June). Improving information and communication competence of teaching staff as a key requirement of the quality of the educational process. *Information technologies and teaching aids*, v. 59, 3, 189-200. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1667/1184>. (in Ukrainian).
14. Belenka, H. (2011). *Formation of professional competence of the modern kindergarten teacher* (Monograph). K.: Boris Grinchenko University. (in Ukrainian). Horlenko, V. (2016). Information and communication competence of the teacher of preschool educational institution: concept and structure. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 135, 157-161. Retrieved from http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2538. (in Ukrainian).
15. Melnyk, N. (2016). Professional training of teachers of preschool educational institutions in the context of national education competency paradigm: the problem of determining the structure of professional competence. *Pedagogical sciences: a collection of scientific works*, LXXIII, 1, 107-115. (in Ukrainian).
16. Shaparenko, Kh. (2014). The essence of the professional competence of preschool teachers. *Scientific notes of the Department of Pedagogy*, XXXVII, 357-365. (in Ukrainian).

Nazarenko H. Development of professional competence of preschool educational institutes' teachers by means of information and communication technologies

Introduction. Information and communication technologies are becoming increasingly important in the development of the professional competence of educators. The use of virtual social services has now become a quite natural, habitual and widespread day-to-day activity for the vast majority of educators.

Functioning of professionally meaningful digital resources and virtual pedagogical communities in the Internet space more and more gives an opportunity for the effective professional self-development and self-realization on the basis of satisfying their own educational needs. This fact actualizes the problem of using information and communication technologies for the development of professional competence of preschool teachers.

The **purpose** of the article is to highlight the results of research on the potential of information and communication technologies for the development of preschool teachers' professional competence, which will provide opportunities for their professional self-knowledge, self-development and self-realization on the basis of individualization of formal, non-formal and informal postgraduate education.

Results. The study summarizes the views of contemporary scholars on the content and structure of the concept of "professional competence of the teacher".

The results of the research confirmed the significant potential of information and communication technologies for the development of professional competence of preschool teachers. In particular, it has been proved that the optimal combination of formal, non-formal and informal postgraduate education creates conditions for the free choice of educators of their own trajectory of participation in various forms of professional development, based on the use of distance education technologies along with professional interaction and communication by means of information and communication technologies. Thus, the educational needs of preschool teachers in their professional development and, as a consequence, the needs of the state in the qualified teachers who are able to provide high-quality education and develop the New Ukrainian School are fully met.

The **originality** of the study is to highlight the potential of professionally meaningful digital resources and virtual pedagogical communities of the Cherkasy Education Portal, which provide an opportunity for effective professional self-knowledge, self-development and self-realization of teachers of pre-school establishments on the basis of satisfying their educational needs by means of information and communication technologies.

Keywords: educator; pre-school educational institution; professional competence; information and communication technologies, professional self-knowledge; professional self-development; professional self-realization.

*Одержано редакцією 12.10.2018
Прийнято до публікації 26.10.2018*